

JAARVERSLAG
Bureau Discriminatiezaken
Zaanstreek/Waterland
2016

Bureau Discriminatiezaken
Zaanstreek ● Waterland

Erik Schaap
Coördinator
Februari 2017

INHOUD

Voorwoord	2
Organisatie	4
Meldingen	6
Voorlichtings- en onderwijsprojecten	10
Overige projecten	12

Voorwoord

Jaar na jaar lijken meer mensen zich geroepen te voelen om hun intolerantie en onverdraagzaamheid via internet de vrije loop te laten. En waar dat in het verleden meestal anoniem gebeurde, werd het gaandeweg steeds normaler gevonden om dat met naam en toenaam te doen. Nederland kende immers vrijheid van meningsuiting en je mocht zeggen wat je denkt. Toch? De naturalisatie van discriminatie werd daardoor steeds tastbaarder.

2016 was in ieder geval het jaar waarin discriminatie via social media een nieuw dieptepunt bereikte. Een goed voorbeeld daarvan was de bekendmaking, in mei, dat Sylvana Simons actief werd voor de politieke partij DENK. Een enorme digitale haatstroom daalde op haar neer. Simons was onder veel meer een 'smerige hoer', een 'zwarte Piet' en een 'landverrader'. De sfeer werd zo bedreigend dat ze bewaking kreeg toegewezen.

Ze was helaas niet de enige die de 'zegeningen' van het internet mocht ondergaan. Vlak voor Simons was columniste Ebru Umar ondergedompeld in haatberichten. Kort na haar was 'hoofd-Piet' Erik van Muiswinkel aan de beurt. En toen waren we nog niet eens halverwege 2016.

Vaak werd en wordt vergeten dat de meningsvrijheid begrensd is door wetgeving. Er is een limiet aan de soort beledigingen en haatzaaiberichten die de wereld in geholpen mogen worden. Om over bedreigingen maar te zwijgen. Onder meer de artikelen 266, 429quater en 137 c t/m g van het Wetboek van Strafrecht zijn daar duidelijk over. Het gelijkheidsbeginsel is bovendien vastgelegd in de Grondwet en vormt niet voor niets het eerste artikel van deze hoofdpijler onder de rechtsstaat. Dat werd eens te meer duidelijk tijdens het proces tegen PVV-leider Geert Wilders, in het najaar van 2016. Ook hij beriep zich op de vrijheid van meningsuiting. De rechter oordeelde echter dat Wilders die met voeten had getreden met zijn 'minder, minder'-oproep in 2014.

Het Bureau Discriminatiezaken (BD) Zaanstreek/Waterland zag zich helaas genoodzaakt om ook het afgelopen jaar weer een aantal keren aangifte te doen van discriminatie. Eind 2016 waren er nog vier aangiftes in behandeling bij de politie en/of het Openbaar Ministerie, allen wegens grensoverschrijdende uitingen op internet. Bovendien werden er naar aanleiding van eerdere BD-aangiftes een handvol Zaankanters veroordeeld tot boetes.

Dat het zover kwam, was overigens niet of nauwelijks te wijten aan een toename van het aantal klachten over discriminatie. Het totale Zaans-Waterlandse meldingenaantal steeg weliswaar in 2016 opnieuw ten opzichte van eerdere jaren, maar die toename is vooral het resultaat van enkele incidenten die in Zaanstad relatief veel klachten genereerden.

In plaats van mogelijk strafbare uitingen te melden bij de politie of een antidiscriminatiebureau leken steeds meer mensen een andere afweging te maken: ze probeerden de vuilspuiterij te negeren of gingen via het wereldwijde web de 'discussie' aan met hun opponenten. En ook daarbij werden regelmatig wetsgrenzen overschreden.

De verharding van het debat lijkt ook te leiden tot een tegengestelde beweging; het terugtrekken in de eigen, veilig gewaande kring. Binnen de Zaanstreek en Purmerend leidden spanningen tussen aanhangers van de Turkse geestelijke Gülen en het Turkse staatshoofd Erdogan tot meldingen bij het Bureau Discriminatiezaken. Hetzelfde gold voor de berichtgeving over de onrust in Poelenburg. Die begon vorig jaar met de ophef over vlogger Ismail Ilgun en steeg vervolgens via allerlei media tot grote hoogten. Tallozen voelden zich geroepen om via de onderbuik te reageren. Het leidde tot gevoelens van onveiligheid bij grote groepen mensen. Het BD deed aangifte tegen de maker van een Facebookpagina die opriep om 'ratten te vangen in Zaandam' en wist een andere persoon die nogal prominent in het nieuws over Poelenburg verscheen er, met een beroep op de

wet, ternauwernood van te overtuigen dat ze een aantal uiterst racistische tweets over een deel van de Poelenburgse bewoners moest verwijderen.

Gelukkig zijn er nog steeds organisaties en individuen die discriminatie niet pikken. In dezelfde maand dat Ebru Umar, Sylvana Simons en Erik van Muiswinkel onder vuur werden genomen, kwam er nog een BN'er in het nieuws. Rapper Typhoon werd door de politie staande gehouden, omdat het verdacht zou zijn dat een jonge man met een donkere huidskleur in een relatief dure auto reed. En hoewel dat in Nederland dagelijks gebeurt, was er ditmaal veel media- en politieke aandacht voor. Typhoon wijdde namelijk op zijn Facebookpagina een bericht aan het etnisch profileren door de politie.

Blijkbaar is het af en toe nodig dat een bekende Nederlander zijn of haar nek uitsteekt, alvorens beleidsmakers volmondig erkennen dat er soms sprake is van systeemfouten en verstreckende onverdraagzaamheid. Nader onderzoek naar etnisch profileren wees uit dat dit regelmatig voorkomt. Zowel de politietop als de politiek verantwoordelijken lieten daarop weten dit onacceptabel te vinden.

Hun houding zou een voorbeeld voor velen kunnen zijn. Neem het eigen gedrag eens onder de loep, kijk kritisch naar de uitkomsten en handel daar vervolgens naar. Hopelijk is de bereidheid tot zelfreflectie in 2017 groter dan in het afgelopen jaar.

Organisatie

Medewerkers

In december 2016 beschikte het Bureau Discriminatiezaken over vijf betaalde parttime medewerkers, één minder dan eind 2015. Gezien de financiële situatie van het bureau is besloten om de taken te herverdelen over de overige medewerkers. Twee van hen hebben daartoe (tijdelijk) extra uren gekregen.

Om de expertise van het bureau op peil te houden, volgden de medewerkers vorig jaar meerdere vakgerichte intervisiebijeenkomsten, trainingen en cursussen. Zo werden er onder meer bijeenkomsten bezocht op het gebied van discriminatiewetgeving en LHBT-beleid.

Naast de betaalde medewerkers waren er één dagdeel per week twee onbetaalde krachten bij het BD actief. Verder assisteerden er in zowel de Zaanstreek als Purmerend af en toe vrijwilligers op onregelmatige basis. Het eveneens onbezoldigde BD-bestuur telde vijf leden en bleef in 2016 ongewijzigd. Het bestaat uit Rina Kremers (voorzitter), Ellen Vermeulen (secretaris), Martin Brand (penningmeester), Herman van Kordenoordt (lid) en Martin Pocornie (lid).

Financiën

Het Bureau Discriminatiezaken heeft sinds 1996 een samenwerkingsverband met de gemeenten Zaanstad, Wormerland en Oostzaan. In 2002 kwam daar Purmerend bij. De formalisering van de Wet Gemeentelijke Antidiscriminatievoorzieningen (WGA) maakte dat ook de vijf (sinds 1-1-2016 als gevolg van een fusie vier) andere Waterlandse gemeenten zich aansloten bij het BD. Daardoor kon het bureau overgaan op de behandeling, registratie en monitoring van klachten in de gehele (toenmalige) politieregio Zaanstreek-Waterland. In deze situatie is nadien geen verandering gekomen. Iedere Nederlandse gemeente is overigens verplicht om een laagdrempelige, onafhankelijke voorziening in te stellen waar burgers terecht kunnen met klachten over discriminatie.

Naast de reguliere subsidies ontving het BD via de rijksoverheid projectsubsidies. Die waren bestemd voor twee meerjarige LHBT-projecten in zowel de Zaanstreek als in Purmerend.

Een verantwoording van de inkomsten en uitgaven is te vinden in het financieel overzicht over 2016.

Landelijke ontwikkelingen

Het Bureau Discriminatiezaken is lid van de Landelijke Vereniging tegen Discriminatie (LVtD). De vereniging fungeert als centraal aanspreekpunt voor en van de ADB's en neemt onder meer de kwaliteitsverbetering en -bewaking in de branche ter hand.

Klachten over uitingen op internet handelt het BD in veel gevallen niet zelf af. Ze werden in 2016 – uitzonderingen daargelaten, zie de inleiding – naar het Meldpunt Internet-discriminatie (MIND) geleid. Die landelijk opererende organisatie ging op 1 januari 2013 op initiatief van twee ministeries van start en heeft als doelstelling de aanpak van strafbare discriminerende uitingen op internet. Andere vormen van digitaal 'onrecht' (zoals de onder de Algemene wet gelijke behandeling vallende sekse- en leeftijdsdiscriminatie in vacatures op internet) behandelt het BD nog steeds zelf.

Het ministerie van BZK gaf in het najaar van 2016 opdracht tot een onderzoek naar de omstandigheden waaronder de Nederlandse anti-discriminatievoorzieningen hun werk moeten verrichten. Ook de kwaliteit van de werksoort wordt hierbij bekeken. Het Bureau Discriminatiezaken heeft van harte meegewerkt aan de eerste fase van het onderzoek, dat in februari 2017 moet leiden tot uitkomsten.

Provinciale/regionale ontwikkelingen

Noord-Holland telt vijf ADB's, die gezamenlijk de hele provincie bestrijken. De gebieden waarin zij werken corresponderen met de politieregio's die golden tot 1 januari 2013. De vorming van de Nationale Politie had onder meer een nieuwe gebiedsafbakening en schaalvergroting tot gevolg. Het BD en de politie handhaven zoveel mogelijk de korte lijnen die bestonden vóór 2013.

De Noord-Hollandse ADB's bespraken ook in 2016 regelmatig de gang van zaken in de provincie en zetten gezamenlijk projecten op.

Netwerk

Het Bureau Discriminatiezaken onderhoudt contacten met een groot aantal organisaties. Onverminderd belangrijk blijft de samenwerking met de collega-bureaus, de Zaanse Waterlandse gemeenten, de politie en het Openbaar Ministerie. Vertegenwoordigers van de drie laatstgenoemde partners en het BD kwamen in 2016 tweemaal bijeen voor een (wettelijk verplicht) Regionaal Discriminatieoverleg (RDO). In maart sloten de politie, het OM en het BD een nieuw samenwerkingsconvenant af, waarin onder meer de gegevensuitwisseling is vastgelegd.

Binnen het RDO werden onder meer discriminatie-incidenten besproken en de mogelijkheden van een strafrechtelijke behandeling afgestemd. Verder verstrekten de partners elkaar zaakoverzichten van geregistreerde (mogelijk strafrechtelijke) discriminatievoorvallen. In het najaar van 2016 is een experiment van start gegaan waarbij de partners uit alle voormalige politieregio's een gezamenlijk RDO voerden. In 2017 wordt geëvalueerd of deze nieuwe werkwijze bevalt.

Het BD had ook contact met tientallen andere lokale, regionale en landelijke organisaties. Daaronder bevonden zich scholen, media, gemeenten, buurt- en zelforganisaties, het welzijns- en straathoekwerk, CIDI, COC, Movisie, VluchtelingenWerk, Theater AanZ, CRM en MiND. Het ging hierbij zowel om het behandelen van discriminatieklachten als om het uitvoeren van al dan niet gezamenlijke projecten en het uitwisselen van informatie. Het BD heeft samen met vertegenwoordigers van enkele andere ADB's zitting in een intervisiegroep op het gebied van klachtenbehandeling en in een landelijke projectgroep vluchtelingen.

Meldingen

Het Bureau Discriminatiezaken neemt klachten en meldingen in behandeling over gronden die worden genoemd in onder meer de Grondwet, het Wetboek van Strafrecht en de gelijke-behandelingswetgeving. Mede op basis daarvan mogen mensen in Nederland in gelijke gevallen niet ongelijk worden behandeld op grond van levensovertuiging, herkomst, ras, geslacht, seksuele voorkeur, handicap, etc.

Niet alle bij het BD ingediende klachten en meldingen verwijzen naar daadwerkelijke (strafrechtelijke) discriminatievoorvallen. Alleen na nader onderzoek door een bevoegde instelling, zoals het Openbaar Ministerie, de rechtbank of het College voor de Rechten van de Mens, valt immers vast te stellen of er sprake is van een strafbaar feit. In de hierna genoemde cijfers is niet opgenomen of de klachten/meldingen wel of niet gegrond zijn. Uitgangspunt bij de rapportage zijn de door cliënten ervaren gedragingen of uitingen.

Postorderbedrijf Bonprix: “Wij leveren niet op woonwagencentra”

Toen een Zaanse bewoonster van een woonwagen een bestelling plaatste bij het postorderbedrijf Bonprix duurde het lang voor het gewenste pakket werd afgeleverd. Ze nam telefonisch contact op met het bedrijf en kreeg toen te horen dat Bonprix geen bestellingen afgaf op woonwagencentra. Na een schriftelijk verzoek om uitleg, schreef de klantenservice: “Wij kunnen inderdaad niet leveren op adressen die vallen onder de categorieën: campings, woonwagencentra en kantoorgebouwen.” Levering van de bestelling was alleen mogelijk bij een servicepunt van Post.nl. Bovendien dienden woonwagenbewoners, in tegenstelling tot andere klanten, hun bestelling vooraf te betalen.

Gezien de discriminerende handelswijze tussen woonwagenbewoners en andere klanten besloten de meldster en het Bureau Discriminatiezaken het College voor de Rechten van de Mens om een oordeel te vragen over de werkwijze van Bonprix. Het CRM stelde vast dat Bonprix zich schuldig maakte aan verboden onderscheid op grond van ras.

Tabel 1: Overzicht klachten/meldingen 2013 - 2016

Zaanstreek	2013	2014	2015	2016
Totaal klachten/incidenten	80	141	75	90
Waterland	2013	2014	2015	2016
Totaal klachten/incidenten	50	85	62	52
Totaal Zaanstreek-Waterland	130	226*	137	142

* Het in vergelijking met andere jaren aanzienlijk hogere aantal klachten in 2014 is volledig te herleiden tot 88 ingediende klachten over de 'minder, minder'-oproep in dat jaar van PVV-leider Geert Wilders.

Toelichting bij de cijfers

Het aantal door het Bureau Discriminatiezaken in 2016 ontvangen klachten steeg licht ten opzichte van het voorgaande jaar. De toename kwam volledig voor rekening van de Zaanstreek. In Waterland was een daling van het aantal klachten zichtbaar. De totaal-stijging betekende wel dat het BD in 2016 het hoogste aantal klachten behandelde sinds 2002.

Met name incidenten die de landelijke media bereikten en daardoor relatief veel klachten genereerden, waren van invloed op het klachtenaantal in 2016. Het conflict tussen aanhangers van de Turkse president Erdogan en zijn opponent Gülen leidde onder meer in de Zaanstreek tot bedreigingen en beledigingen aan het adres van de laatste groep en haar aanhangers. De problemen in de Zaanse wijk Poelenburg die door vlogger Ismail Ilgun nationaal nieuws werden, leverden ook relatief veel klachten op. De Vrije

Democratische Partij was eveneens goed voor een bovengemiddelde stroom meldingen. Het BD ontving 64 klachten over deze in Zaandam gevestigde politieke partij (zie 'Extreemrechts/ fundamentalisme'), die antisemitische en homofobe berichten verspreidde. Hiervan kwam overigens ruim 90% van buiten het BD-werkgebied. Deze externe meldingen zijn daarom niet door het BD, maar door collega-ADB's als klacht geregistreerd. Ingevolge landelijke afspraken registreren anti-discriminatievoorzieningen, om dubbeltellingen te voorkomen, alleen klachten als zodanig wanneer die uit de eigen regio afkomstig zijn. Indien dat niet het geval is, worden ze geregistreerd als informatieverzoek.

De landelijke, meerjarige overheids campagne die begin september 2015 van start ging ('Zet een streep door discriminatie') en tot doel heeft om de meldingsbereidheid te vergroten, lijkt niet of nauwelijks van invloed te zijn geweest op het aantal meldingen dat het BD ontving.

Racistisch busincident

Een buitenlandse man en zijn Nederlandse partner maakten gebruik van het openbaar vervoer toen een achter hen zittende passagier bier over het haar van de vrouw sproeide. Toen daar wat van werd gezegd, liep het snel uit de hand. De vrouw werd bespuugd, haar partner kreeg onder meer te horen dat hij een 'fucking moslim' en een aanhanger van IS was. Het BD heeft de slachtoffers geadviseerd over het doen van aangifte. Eén van de verdachten is door de politie aangehouden.

De cijfers in dit verslag betreffen uiteraard niet het aantal daadwerkelijke discriminatievoorvallen in de Zaanstreek en Waterland. Net als voor bijvoorbeeld de politie geldt voor het BD dat alleen het topje van de ijsberg zichtbaar is in het meldingenaantal. Veel mensen willen, om allerlei redenen, geen klacht indienen over aangedaan of gesignaleerd onrecht. Voor de ADB's, maar ook voor onder meer de politie en de overheid, blijft een taak weggelegd om de meldingsbereidheid te bevorderen.

Het BD heeft niet het 'alleenrecht' op de afhandeling van discriminatievoorvallen. De twee landelijke internetmeldpunten (MDI en MiND), het CRM, CIDI, COC en de politie Noord-Holland registreren bijvoorbeeld eveneens klachten over ongelijke behandeling. De niet door het BD behandelde meldingen die bovengenoemde organisaties registreerden, zijn buiten dit jaarverslag gehouden. Verder hebben bewoners uit andere regio's bij hun 'eigen' anti-discriminatiebureau of bij het MDI/MiND klachten ingediend over voorvallen die zich afspeelden in de Zaanstreek of Waterland. Omdat het BD hiervan geen totaalbeeld heeft, worden deze cijfers hier eveneens buiten beschouwing gelaten.

In de tabellen op de volgende bladzijden zijn de klachten en incidenten die het BD registreerde uitgesplitst naar het maatschappelijk terrein en de discriminatiegrond.

Tabel 2: Uitgesplitst naar discriminatieterrein 2016

Terrein	2016 (aantal)
Arbeidsmarkt	22
Buurt/wijk	29
Collectieve voorzieningen	8
Commerciële dienstverlening	8
Horeca	3
Huisvesting	0
Media/reclame	6
Onderwijs	7
Openbare ruimte	12
Politie/Vreemdelingendienst/OM	8
Privésfeer	2
Publieke/politieke opinie	16
Sport/Recreatie	2
Overig/n.v.t.	19
Onbekend	0
Totaal Zaanstreek-Waterland	142

Tabel 3: Uitgesplitst naar discriminatiegronden 2016

Grond	2016 (aantal)
Arbeidsduur (bepaalde/onbepaalde tijd)	1
Burgerlijke staat	0
Godsdienst/levensovertuiging	15
Handicap/chronische ziekte	6
Leeftijd	7
Nationaliteit	6
Niet-wettelijke grond	12
Politieke gezindheid	7
Ras/herkomst/kleur	66
Sekse	9
Seksuele gerichtheid	11
Onbekend	2
Totaal Zaanstreek-Waterland	142

Toelichting bij de cijfers

Ten opzichte van 2015 valt onder meer op dat er vorig jaar een halvering was van het aantal klachten over het onderwijs en over discriminatie op grond van leeftijd. Daar tegenover stond een verdubbeling van het aantal klachten over seksuele gerichtheid en politieke gezindheid.

Het BD vroeg het College voor de Rechten van de Mens vorig jaar één keer om een oordeel. De uitspraak is te lezen in het kader op bladzijde 6. Het BD deed tevens aangifte tegen een Zaankanter, een Hengeloër en (twee keer) een Purmerender. Zij plaatsten racistische en/of bedreigende teksten op internet (zie ook extreemrechts /fundamentalisme). Deze zaken zijn nog in behandeling bij het Openbaar Ministerie. Hun boodschappen varieerden van nazistische uitingen tot 'ludiek' bedoelde teksten waarin mensen met een migratieachtergrond werden gediscrimineerd.

In 2016 veroordeelde de rechter na aangiftes door het BD vier of vijf – het OM koppelde niet alle uitspraken terug – andere personen die op Facebook teksten als ‘Oké mensen de oven staat aan, kom maar met de eerste’ en ‘Gas aansluiten op dat hok’. Ze kregen boetes. Een andere Zaankanter kreeg na aangifte door het BD eveneens een boete opgelegd, nadat ze via internet een racistisch ‘sollicitatieformulier’ had verspreid.

Extreemrechts/fundamentalisme

Enkele Purmerenders plakken sinds enkele jaren hun woonplaats vol met extreemrechtse stickers en posters, veelal op plekken waar dat niet mag. Het kost de gemeente tienduizenden euro's om dergelijk materiaal te verwijderen. Een enkele keer is het extreemrechtse drukwerk ook in andere Waterlandse plaatsen aangetroffen. Deze Purmerenders waren ook regelmatig te vinden bij demonstraties van de neonazistische Nederlandse Volksunie. Een van hen, Mike Brand, werd in januari jl. veroordeeld tot een taakstraf van vier weken wegens het gebruik van verboden uitingen tijdens een NVU-manifestatie in Amsterdam. Het BD deed in 2016 eveneens twee maal aangifte tegen Brand, vanwege een lange reeks door hem op Facebook geplaatste nazistische boodschappen. Naar verwachting zal Brand zich hiervoor in 2017 bij de rechter moeten verantwoorden.

De Vrije Democratische Partij haalde eind 2016 de landelijke pers toen ze zich via onder meer Facebook en Twitter in een reeks discriminerende uitingen keerde tegen joden ('erger dan de duivel') en homoseksualiteit ('een besmettelijke ziekte'). Het BD ontving ruim zestig klachten over de in Zaandam gevestigde VDP en haar oprichter/voorzitter, Burhan Gökalp. Ook andere ADB's registreerden tientallen meldingen van homofobie en/of antisemitisme door de VDP. Het Bureau Discriminatiezaken deed in december jl. aangifte tegen zowel de partij als de oprichter/voorzitter.

Het Bureau Discriminatiezaken heeft geen signalen ontvangen dat zich in de regio andere vormen van georganiseerd extremisme of fundamentalisme manifesteerden. Wel werden in een recreatiegebied in Monnickendam sporen gevonden van samenkomsten van een extreemrechtse organisatie.

Kwetsend boek blijft verkrijgbaar

Een Zaankanter kocht tijdens een bezoek aan Drenthe het boek *Bajesverhalen Veenhuizen* en ontdekte daarin een voor Turkse gastarbeiders uiterst stigmatiserend gedicht. Hoewel het in krom Nederlands geschreven rijmsel een duidelijke falsificatie was, werd het door de auteur toegeschreven aan een zekere 'Alie', een Turkse gedetineerde die misbruikt maakt van sociale voorzieningen en probeert te vermijden dat hij aan de slag moet in Nederland, 'waar je met niks doen krijgt veel geld'. In de begeleidende tekst dikt de auteur het vermeende profiteren van Turkse gastarbeiders nog eens aan en schrijft hij onder meer: "Het gedicht toont wel aan, hoe eenvoudig het was om in de bajes de familie in het buitenland te verwennen."

Het BD verzocht de auteur om het boek te voorzien van een corrigendum met de mededeling dat de tekst ontsproten is aan de fantasie en dat het stigmatiserend is voor gastarbeiders. Bovendien werd hem verzocht de betreffende tekst van internet te halen. De schrijver weigerde dit echter. Daarop legde het BD de tekst ter beoordeling voor aan het Openbaar Ministerie. Verbazingwekkend genoeg zag het OM er vanwege de 'artistieke expressie' niets in om de auteur te vervolgen. Het discriminerende gedicht zal dus voor iedereen verkrijgbaar blijven.

Voorlichtings- en onderwijsprojecten

In 2016 ontving het Bureau Discriminatiezaken 108 informatieverzoeken, 19 meer dan een jaar eerder. De verzoeken waren zoals gebruikelijk gevarieerd: veel media – regionaal en landelijk – vroegen informatie over een breed scala aan onderwerpen. Leerlingen en studenten zochten gegevens voor hun werkstuk of spreekbeurt. Het BD verzorgde op verzoek inleidingen, trainingen en voorlichtingsprojecten.

Gastlessen in het onderwijs die het BD zelf aanbood zijn niet opgenomen in onderstaand cijferoverzicht. Alleen de lessen op aanvraag staan daarin vermeld. Ruim 2800 leerlingen uit het middelbaar, beroeps- en basisonderwijs kregen één of meer lessen over discriminatie, ongeveer evenveel als in 2015. Een enkele keer moest het BD wegens gebrek aan tijd/medewerkers uitnodigingen van scholen aan zich voorbij laten gaan.

Enkele voorbeelden uit de veelheid aan lessen en voorlichtingsprojecten gedurende het afgelopen jaar:

- De Raad van Kerken in Krommenie en Assendelft organiseerde voor de bovenbouw van het basisonderwijs eind april een project over de Tweede Wereldoorlog. Aan de hand van voorwerpen vertelde het BD over de plaatselijke jodenvervolgving.
- De leerlingen van de Purmerendse scholengemeenschap W.J. Bladergroen kregen op maat gemaakte lessen met titels als 'Identiteit en kwaliteit' (over buitensluiting), 'Go discriminate yourself!' (een vorm waarbij kinderen spelenderwijs ontdekken wat discriminatie is en hoe er tegen op te treden) en 'Wat doe jij?' (waarbij leerlingen zich moeten verplaatsen in iemand anders).
- Alle 11 tweede klassen van het Purmerendse Clusius College kregen in het kader van de 'Multicultiweek' les van het BD en van gastsprekers uit verschillende culturen, waarna de leerlingen een eindpresentatie verzorgden.
- De taalcoaches van het NL-plein in Purmerend ontvingen voorlichting over vooroordelen en culturele diversiteit.
- De Noord-Hollandse ADB's droegen zorg voor een diversiteitstraining aan de politie Noord-Holland. Enkele tientallen agenten namen hieraan deel.

Tabel 4: Overzicht informatieverzoeken 2013-2016

Zaanstreek	2013	2014	2015	2016
Totaal informatieverzoeken	54	51	60	94
Waterland	2013	2014	2015	2016
Totaal informatieverzoeken	29	21	29	14
Totaal Zaanstreek-Waterland	83	72	89	108

Dat het aantal informatieverzoeken in de Zaanstreek sterk steeg ten opzichte van voorgaande jaren is geheel toe te schrijven aan de meldingen over de in Zaandam gevestigde Vrije Democratische Partij (zie bladzijde 9). Ingevolge landelijke afspraken worden discriminatiemeldingen van buiten het eigen werkgebied, om dubbeltellingen te voorkomen, niet als klachten, maar als informatieverzoeken geregistreerd.

Na weglating van de VDP-meldingen is een daling zichtbaar van het aantal informatieverzoeken in zowel de Zaanstreek als Waterland. De oorzaak daarvoor is meerledig. Enerzijds hoeven met name scholen steeds vaker minder vaak bij het BD aan te kloppen voor gastlessen en projecten, omdat deze aanvragen gaandeweg zijn omgezet in een vast werkverband. Het totaal aantal door het BD bereikte leerlingen bleef dan ook ongeveer gelijk aan dat in 2015. Dit is echter niet terug te zien in tabel 4. Anderzijds had

het BD in 2016 te kampen met een hoog ziekteverzuim, waardoor de productiviteit daalde en de nadruk meer kwam te liggen op de afhandeling van klachten. En ten derde is de administratieve belasting bij het BD gestegen, met name op financieel en subsidiegebied, bij juridische procedures en ten aanzien van de klachtenmonitoring.

Naast bovenstaande informatieverzoeken nam het Bureau Discriminatiezaken regelmatig zelf het initiatief om voorlichting te verzorgen. Veel organisaties, vooral in de onderwijswereld, maakten gebruik van dit aanbod. De behoefte aan informatie over vooroordelen, discriminatie en intolerantie is in de loop der jaren flink toegenomen.

Overige projecten

Informatievoorziening

Het BD bracht in 2016 twee reguliere nieuwsbrieven uit. Met drie andere Noord-Hollandse ADB's werden bovendien twee thematische nieuwsbrieven gemaakt, over anti-zwart racisme en over leeftijdsdiscriminatie. De provinciale nieuwsbrieven zijn vooral gericht op (politieke) beleidsmakers.

Om als organisatie zichtbaar te zijn en te blijven onderhield het BD regelmatig contact met media. Verder werden de eigen website en Facebookpagina actueel gehouden door middel van regelmatige updates. Begin 2016 liet het BD een nieuwe, gebruiksvriendelijker website bouwen.

Aan het BD-archief zijn de nodige DVD's, boeken, rapporten en relevante artikelen toegevoegd. Het documentatiemateriaal is voor iedereen beschikbaar.

LHBT-beleid Purmerend en Zaanstad

Purmerend maakte op uitnodiging van het ministerie van OC&W, dat hiervoor aan de grotere Nederlandse gemeenten subsidie beschikbaar stelde, voor de jaren 2012-2014 een actieplan ter bevordering van de emancipatie van lesbiënnes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (LHBT). Het werd wegens succes met drie jaar geprolonged. Ook Zaanstad sloot zich aan bij dit initiatief. Met het oog op een verlenging van de LHBT-activiteiten, dit keer onder de noemer 'Regenboogcoalitie', schreef het BD eind 2014 voor de gemeente Zaanstad een projectplan voor de jaren 2015-2017.

In beide gemeenten ging het BD in 2015 van start met het opzetten en uitvoeren van activiteiten. Dat gebeurde in Purmerend in samenwerking met Clup Welzijn en stichting ReR, en in Zaanstad met VluchtelingenWerk. Dankzij de inzet van Zaanstad kunnen Oostzaan en Wormerland eveneens profiteren van de uitkomsten.

Een greep uit de door het BD in Purmerend en de Zaanstreek uitgevoerde LHBT-activiteiten in 2016:

- Honderden leerlingen woonden voorstellingen bij van theatergroep AanZ, verdiepingsonderwijs op het gebied van de maatschappelijke positie van LHBT'ers.
- Het Zaandamse filmtheater De Fabriek draaide vijf films met een LHBT-thema. Er kwamen ruim duizend bezoekers op af.
- De bewoners en medewerkers van enkele Zaanse verzorgingstehuizen kregen 'roze' activiteiten aangeboden, variërend van deelname aan de Amsterdamse Canal Parade tijdens de Gay Pride en verhalen van homoseksuele ouderen tot toepasselijke optredens die de tolerantie ten aanzien van homoseksualiteit kunnen vergroten.
- Het Zaandamse bibliotheekfiliaal bood gelegenheid om de LHBT-stripexpositie 'Ik ook van jou' te tonen.
- Het BD verzorgde met Clup Welzijn vier workshops seksuele diversiteit voor de sociale wijkteams van Purmerend.
- Leerlingen van enkele middelbare scholen in Purmerend kregen in het kader van een lessenserie voorlichting over vooroordelen en discriminatie, onder de noemer 'Roze en de regenboog'.

De voorbereidingen voor het vervolg van de LHBT-campagne in 2017 zijn inmiddels in volle gang. Het ministerie van OC&W besloot om het project met een half jaar te verlengen, tot 1 januari 2018.

Verbindingsnetwerk Purmerend opgericht

De gemeente Purmerend heeft het initiatief genomen tot een 'verbindingsnetwerk'. Aanleiding daarvoor was onder meer de onrust die ontstond als gevolg van diverse terroristische aanslagen in het buitenland. Het BD was betrokken bij het opzetten van het netwerk en participeerde in de bijeenkomsten die sindsdien zijn opgezet met Purmerendse organisaties.

Tweede Wereldoorlog

Net als in de voorgaande jaren leverde het BD gegevens voor het project 'Monumenten Spreken'. Dat werd in 2016 afgesloten met de presentatie van de laatste twee mini-documentaires. De initiatiefnemers hebben de afgelopen jaren 28 professionele films gemaakt en gepresenteerd, alsmede een boek, een website en een lespakket.

Landelijke voorlichtingscampagne

In september 2015 verrichtte minister R. Plasterk (BZK) de aftrap van een meerjarige overheids campagne (titel *Zet een streep door discriminatie*) die tot doel heeft om bewustwording te kweken en de meldingsbereidheid te vergroten. Via onder meer radio- en tv-spots en de website www.discriminatie.nl wordt gewezen op de mogelijkheid om discriminatie te melden bij de anti-discriminatiebureaus. Veel effect op het aantal meldingen lijkt de campagne overigens in 2016 niet te hebben gehad.

21 maart: Purmerend tegen discriminatie

Elk jaar organiseert het BD in het kader van 21 maart, de internationale dag tegen racisme, in Purmerend een aantal voorlichtings- en lesprojecten. Leerlingen van het Da Vinci College maakten bij diverse vakken toepasselijk werk, dat ze tijdens een eindmanifestatie aan hun ouders lieten zien en horen. Ter voorbereiding gaf het BD aan alle eerste klassen drie lessen over vooroordelen en discriminatie, waarbij de leerlingen onder meer met gastsprekers in gesprek gingen over het thema 'erbij horen'.

In samenwerking met zeven andere Purmerendse organisaties verzorgde het BD de manifestatie '21 maart/Purmerend tegen discriminatie'. Iedere instelling presenteerde daar eigen activiteiten en projecten.

Onderzoeken

Het BD presenteerde vorig jaar een onderzoeksrapport over islamofobie en moslimhaat. Aanleiding was de constatering dat dit fenomeen steeds vaker de kop opstak in Nederland. De onrustbarende uitkomsten kregen veel aandacht in zowel de media als de lokale politiek.

In 2016 werd gewerkt aan een praktijktest naar rassendiscriminatie op de arbeidsmarkt. Als gevolg van langdurige ziekte van de maakster laten de uitkomsten nog even op zich wachten. Het onderzoek sluit aan bij het kabinetsbeleid om, als onderdeel van de Aanpak Jeugdwerkloosheid, met vijf steden (Amsterdam, Eindhoven, Den Haag, Leeuwarden en Zaanstad) vernieuwing, kennisontwikkeling en -deling te faciliteren bij het aanpakken van pre-entry discriminatie bij het vinden van stages en werk.

Net als enkele jaren eerder ging het BD met een 'discriminatiemeetlat' langs de gemeenten in haar werkgebied. Onderzocht werden de toegankelijkheid en preventieve maatregelen in de acht plaatsen. De uitkomsten leidden onder meer tot raadvragen aan B&W.

Fakkeltocht

Op 24 december vond de jaarlijkse BD-fakkeltocht tegen discriminatie plaats, de 29ste achtereenvolgende editie. Aan de tocht door Wormerveer en Krommenie deden afgelopen jaar 200 mensen mee. Deze editie werd de eerste in ongeveer vijftien jaar die niet door het BD was georganiseerd. Het bureau heeft de voor de tocht benodigde informatie en materialen overgedragen aan de nieuwe organisatie, een groep particulieren. Daarmee is de toekomst van dit traditionele evenement gegarandeerd.

Overig

Als gevolg van spanningen in de regio (onder meer in Poelenburg, bij -geplande-opvanglocaties van asielzoekers/vluchtelingen, de mogelijke bouw van een islamitisch centrum in Assendelft en ten aanzien van de Gülenbeweging) fungeerde het BD als gesprekspartner van c.q. adviseur voor onder meer de overheid, politie en diverse belangenorganisaties.

Een BD-medewerker was mee-lezer van en adviseur voor de te maken CERD-rapportage (Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination), een NGO-rapport voor de Europese Commissie over de inspanningen van Nederland bij het bestrijden van rassen-discriminatie. Ook was een BD-medewerker mee-lezer/eindredacteur van de landelijke LVtD-kerncijfer-rapportage over 2015.

Eveneens voor en namens de LVtD stelde het BD een 'Notitie aanbod ADV's rond vluchtelingenopvang' samen. Deze notitie bevat een aantal mogelijke activiteiten die anti-discriminatiebureaus kunnen ontplooiën bij de opvang en begeleiding van vluchtelingen in Nederland.